

ПРАВИЛНИК О СУДОВИМА И НАКНАДИ ШТЕТЕ У ПОГРАНИЧНИМ КРАЈЕВИМА

ОД 25. МАЈА, 1923. ГОД.

**Одељак први. О праву на накнаду штете
и о врстама штета.**

Чл. 1. — Право на накнаду ратне штете у пограничним крајевима имају лица наше народности, која нису били поданици предратне Краљевине Србије и Црне Горе, а живе или су живела дуж војишта према Србији и Црној Гори и штета им је учињена у току 1914. и 1915. год.

Чл. 2. — Из права на накнаду штете искључују се:

а) они који су вршили изнуде од лица наше народности, лажно их оптуживали непријатељу, или против њих лажно сведочили,

б) лица, која су по уверењу суда радила противно интересима наше државе и народа,

в) лица, која су се по ослобођењу одметнула од власти,

г) они, који су били набављачи (лиферанти) непријатељске војске и државе.

Суд ће, при досуђивању накнаде код осталих лица водити рачуна о томе, да ли су оштећени за време рата обновили или увећали своју имовину, па ако јесу, суд ће им накнаду или смањити или их од тражења потпуно одбити.

Чл. 3. — Ако би оштећени имао извршну пресуду о накнади штете, па би се доцније утврдило, да постоји који од узрока напред побројаних, што искључују оштећеног од права на накнаду, досуђена накнада губи важност, а исплаћена се мора вратити.

У овом случају Државни Правобранилац предузеће потребне мере, да оштећени досуђену му накнаду не наплати или наплаћену врати.

Чл. 4. — Судови могу досуђивати лицима наше народности само ове штете:

1) штета на непокретностима: делимично или потпуно рушење или оштећење грађевина и зграда у опште; оштећење земљишта; оштећење или уништење шума, воћњака, ливада, забрана, винограда, башта, благородног дрвећа, плодова и ограда приликом наступања и одступања војске,

2) штета на покретностима: одузимање, уништај или пропаст делимично или у целини свих покретних добара и предмета као што су: књиге, готов новац, накит, драгоцености; сабрана жетва и сви пољопривредни производи; стока и све домаће животиње; сировине, полупрерађевине, роба, дрвена и гвоздена грађа; справе, алати; превозна средства на суву и води са прибором; прибор у опште; намештај, покућанство, обућа, рубље, пиће и т. д.

Друге какве штете као: реквизиције, контрибуције, принудни зајмови, личне штете и т. д. неће судови узимати у обзир.

Чл. 5. — Претрпљене штете на покретностима и непокретностима процењиваће се по вредности у времену и месту причињеног оштећења или уништења.

Само накит, уметнички предмети, збирке, старо оружје, као и предмети одређени за исхрану,

огрев и пиће процењиваће се по њиховој пред-
ратној цени у очи мобилизације.

Чл. 6. — Једној породици може се досу-
дити највише: за намештај и посуђе до 30.000
— динара; за одећу и обућу до 10.000 — ди-
нара; за рубље до 8.000 — дин. и на свако
дете још по 2.000 — динара.

Одељак други. Судови за накнаду ратне штете.

Чл. 7. — Ове штете расправљаће у првом
степену, поред Деветог Суда за ратну штету
који постоји у Београду и судови за ратну
штету који ће се образовати у Сарајеву, Мо-
стару и Дубровнику.

Чл. 8. — Девети Суд за ратну штету у
Београду расправљаће штете из жупанија: Срем-
ске, Торонталско-Тамишке и Бачко-Бодрошке.
Овим се не искључује његова досадашња над-
лежност.

Суд у Сарајеву расправљаће штете из ок-
руга: Сарајевског, Тузланског и Бања-Лучког;
суд у Мостару из округа Мостарског, а суд у

Дубровнику из области Дубровачке и котара
Бококоторског.

Чл. 9. — Судови у Сарајеву, Мостару и
Дубровнику образују се и суде по одредбама
Уредбе о накнади штете од 30. јуна 1920 год.
и њеним изменама и допунама од 9. јула 1921.
год. с тим, да судија грађанин буде узимат са
листе предложене од стране великог жупана у
Дубровнику, Сарајеву и Мостару.

По указаној потреби ови судови могу имати
два или више одељења.

Чл. 10. — Одлуке ових судова подлеже
расматрању Другог Вишег Суда за ратну штету
у Београду, а у случајевима из чл. 58. б. Уред-
бе о изменама и допунама у Уредби о накнади
штете и Касационог Суда у Београду.

Одељак трећи. О пријавама и процени штете.

Чл. 11. — Лица, која имају право на ову
накнаду штете, подносиће пријавне листе оп-
штинама, а у Босни и Херцеговини котарским
уредима, где им је штета учињена или где да-
нас живе, а у року од 3 месеца од дана који

Министар Правде преко „Службених Новина“ одреди као почетни дан за поднашање пријава.

Чл. 12. — За све штете пријава се подноси само на једном месту.

Чл. 13. — Сви подносиоци пријава дужни су назначити да ли су се раније, кад и где пријавили и тражили накнаду штете ратом причињене, и шта је по том тражењу урађено, ако и у колико они то знају.

Чл. 14. — Пријаве имају да поднесу и они лица, која су их раније поднела Деветом Суду у Београду, а нису имала права на накнаду пре Закона о исплати ратне штете, било да по њима није још донета коначна одлука, било да су одбијена.

Чл. 15. — Све ће се штете пријављивати на штампаним пријавама прописаним од стране Министарства Правде и објављеним у „Службеним Новинама.“

На случај да штампаних пријава нема, пријава штете извршиће се на обичној хартији на којој треба исписати исте рубрике.

У пријави треба да буде тачно назначено: предмети за које се накнада тражи; начин оштећења; вредност по чл. 5. овог Правилника и збир целокупног тражења у динарима.

Исто тако подносилац мора назначити своје име и презиме, занимање и место становања (улица и број).

Види у Додатку формулар Бр. 4.

Чл. 16. — Кад општина, односно котарски уред, прими пријаву, завешће је у нарочити списак и издаће подносиоцу реверс.

У реверсу ће бити назначена: адреса подносиоца, укупна сума тражене накнаде, редни број списка и колико је наплаћено таксе на основу чл. 18. овог Правилника, са потписом званичног лица, одређеног за примање пријаве.

Види у Додатку Формулар Бр. 5.

Чл. 17. — Списак је један за све врсте пријављених штета, води се у два равногласна примерка и садржи ове рубрике: редни број, датум пријаве, име и презиме и занимање оштећеног, суму тражене накнадне у динарима, и примедбу.

У заглављу списка мора бити истакнуто име надлештва које прима пријаву.

Чл. 18. — На пријави, према чл. 7. Уредбе о накнади штете, не лепи се никаква такса ако сума која се тражи не прелази 50.000 дин. Преко те суме прилепиће се унапред на самој пријави ова такса: од 50.001—100.000 дин. 10 динара, од 100.001—500.000 дин. 25 динара, од 500.001—1,000.000 дин. 50 динара, од 1,000.001—2,000.000 150 динара, од 2,001.000—5,000.000 дин. 500 динара, од 5,000.001—10,000.000 дин. 800 динара, и преко 10,000.000 дин. 1200 динара.

Чл. 19. — Све одлуке судова, изводи, писи и сва друга акта поступка, изазвани овим пријавама, не подлеже никаквој такси.

Чл. 20. — Последњег дана, одређеног за подношење пријава, надлештво које пријаве прима закључиће оба примерка списка и на крају истих словима утврдити број примљених пријава и целокупан износ пријављене штете.

Овако закључене спискове потписује старшина надлештва, односно његов заменик, и деловођа, ставља на њих печат и заводи у деловодни протокол. Наредног дана један од ова

два примерка шаље Министарству Правде, а други чува у својој архиви.

Чл. 21. — Све пријаве које општина, односно котарски уред, прими од појединаца поделиће на две групе, па оне, које се односе на штете учињене изван њиховог подручја, послаће надлежним општинама, односно котарским уредима, назначујући то у рубрици списка „примедба“ што га чува у својој архиви, а остале узеће у поступак по чл. 22. и 23. овог Правилника.

Чл. 22. — Кад општина, у којој је штета учињена прими пријаву и озваничи је, она ће је у пуној седници прочитати и проверавајући да ли је истинита или није, одговараће на следећа питања: када је пријављена штета учињена; да ли је раније тражена накнада за ову; има ли оштећени задруге и колико чланова; јесу ли они и кад тражили и добили накнаду а да ли не стоји који случај искључења од накнаде из чл. 2. овог Правилника.

Ово своје мишљење и примедбе изложиће општина на дну пријаве и сви ће се чланови потписати, јемчећи својом чашћу и имовином за

истинитост, и печат ставити, па ће онда пријаву послати надлежном суду најдаље у року од 10 дана рачунајући од дана пријема.

Чл. 23. — Да би се овако мишљање прибавило о штетама причињеним у Босни и Херцеговини тамошњи ће котарски уред груписати пријаве према појединим местима и предати их градским општинским већима, односно кнезовима тих места. Свако градско веће, односно кнез у споразуму са својим котарским уредом, изабраће два угледна грађанина па са њима дати мишљење по предњем члану.

Градско општинско веће односно кнезови ће ове пријаве у року од 10. дана предати својим котарским уредима, а они ће их одмах озваничити и послати надлежним судовима на даљи рад.

Одељак четврти. Поступак код судова за ратну штету.

Чл. 24. — Девети Суд за ратну штету и Други Виши Суд за ратну штету у Београду све пријаве који се сада код њих налазе, а долазе у надлежност судова по овом Правилнику, послаће надлежним судовима, који ће их здру-

жити са новим пријавама и узети у обзир приликом доношења пресуде.

Чл. 25. — Да би судови за ратну штету могли правилно расправити потраживања по поднетим пријавама, обраћаће се редовним надлежним судовима за све што је потребно да се извиди, ако се то не може у седишту суда извидети.

Умољени судови, сва тражења судова за ратну штету сматраће као хитна и одмах по њима поступити.

Чл. 26. — Кад умољени суд добије акт суда за ратну штету, позваће подносиоца пријаве одређеног дана да поднесе све доказе о свом праву и тражбини.

Свако је доказано средство допуштено.

За чињенице, која су јавно познате, није потребан никакав доказ.

Доцније се нови докази не могу примати.

Чл. 27. — Судови ће за ратну штету од редовног суда нарочито тражити:

а) да извиди, да ли оштећени испуњава услове из чл. 29. Закона о исплати ратне штете;

б) да извиди, да ли је штета престављена у пријави заиста учињена, кад и у којој величини, и од интересованог узети доказа о томе;

в) да испита сведоке и од њих узме заклетву;

г) да изврши избор вештака, ако буде потребно, као и да у смислу чл. 50. Уредбе бира другог вештака у место заступника државних интереса и да изврши потребно вештачење;

д) да извиди, да ли оштећени није лице које је по чл. 2. овог Правилника искључено од права на накнаду;

ђ) да саслуша оштећеног да ли је штогод и у ком виду добио од државе на име накнаде, кад и колико, и

е) да на крају увек узме реч од оштећеног на све што је извиђено и констатовано, а по том и заклетву на све наводе, ако је у своме делу.

Чл. 28. — Умољени суд, по показаној потреби, може тражити и сарадњу других власти, да би извршио оно што се од њега тражи, и те власти биће дужне одмах поступати по тим тражењима, сматрајући их такође као хитна.

Чл. 29. — Умољени суд вршиће извиђање без заступника државе.

Чл. 30. — Првостепени Суд за ратну штету кад предмет буде потпуно ислеђен саопштиће га на примедбу заступнику државе, по том ће донети одлуку без позива оштећеног, коме ће исту доставити у препису у смислу чл. 51. Уредбе.

Чл. 31. — Сва доказна средства, па и вештачко мишљење, суд ће слободно оцењивати.

Чл. 32. — Ако оштећени са одлуком није задовољан, може у року од 15 дана изјавити жалбу непосредно Другом Вишем Суду за ратну штету: или преко суда који је по његовој пријави ислеђивао, или преко надлежног Првостепеног Суда за ратну штету.

Умољени суд дужан је примљену жалбу испратити надлежном Првостепеном Суду за ратну штету у року од три дана по пријему.

Чл. 33. — Све пресуде првостепених судова за ратну штету, првостепени суд слаће Другом Вишем Суду за ратну штету, а овај

ће их, без обзира на досуђену суму, и без жалбе интересованог лица, по службеној дужности, расмотрити и даље по закону поступити, држећи се поред осталог и прописа овог Правилника.

Одељак пети. Опште одредбе.

Чл. 34. — Онај, који би се послужио доказима за које је знао да не одговарају стварности, те му је на основу истих досуђена накнада, која му не припада, или већа од оне на коју би имао права, губи према чл. 69. Уредбе о накнади штете право на целокупну досуђену накнаду штете, и биће тужен за повраћај свих примљених сума, а сем тога кажњен за такав поступак затвором до године дана, поред губитка грађанске части.

Губитак досуђених права и казну изрицаће, на тужбу Државног Правобраниоца, надлежан редовни суд.

Чл. 35. — Сва лица, указна и неуказна (јавни службеници и грађани), која се огреше о дужности прописане Уредбом о накнади штете и њеним Правилником и овим Правилником, одговараће, не само материјално, већ и дисциплин-

ски Министру Правде по Закону о чиновницима грађанског реда од 18. фебруара 1864. год., осим судија за које вреде специјални прописи.

Чл. 36. — Све одредбе Уредбе о накнади штете од 30. јуна 1920. год. са изменама и допунама и њеног Правилника важе, у колико нису измењене Законом о исплати ратне штете од 29. новембра 1922. год. и у колико нису постале безпредметне на основу овог Правилника донетог према реченом закону.

Чл. 37. — Сва потребна мишљења за примену Уредбе о накнади штете, њеног Правилника, Закона о исплати ратне штете у колико се тиче ових судова и овог Правилника даваће Саветодавни Одбор, установљен при Министарству Правде на основу чл. 98. Уредбе о накнади ратне штете.

Чл. 38. — Ако се у току рада појаве извесна питања која Закон о исплати ратне штете и овај Правилник нису предвидели, Министар Правде, по саслушању Саветодавног Одбора, прописује потребне одредбе у духу постојећих закона и правилника за накнаду ратне штете.

Чл. 39. — Издаци око ових судова унеће се у буџет Министарства Правде.

Чл. 40. — Засебном Уредбом, коју ће потписати Краљ са законском снагом, на основу чл. 30. Закона о исплати ратне штете, регулисаће се на који ће се начин ликвидирати накнада штете овим лицима.

Чл. 41. — Сва решења Министра Правде, донета по овом Правилнику, извршна су.

Чл. 42. — Овај ће Правилник вредети од дана обнародовања.

Правилник је публикован у Бр. 141. Службених Новина од 25. јуна, 1923. год.
